

29.01.–15.05.2022

Birgir Andrésón

**Eins langt og
augað eygir**
As Far as the
Eye Can See

Eins langt og augað eygir

Árið 2005 skrifaði listamaðurinn Birgir Andrésson (1955–2007): „Ég sé sjálfan mig sem ég hafi verið getinn í „blindni.““ Hann virðist þarna vísa í blinda foreldra sína og uppvöxt á Blindraheimilinu í Reykjavík, en um leið vísa gæsalappirnar utan um orðið „blindni“ og síðari athugasemd hans: „Það er hrein heppni ... einfaldlega að vera hluti af þessari vitleysu.“ um það afgerandi listræna sjónarhorn sem óvenjuleg barn-æskan veitti honum.

Árið 1989 hóf Birgir að vinna með hugtakið *nálægð*. Orðið vísar til kenningar þýska heimspékingins Martins Heidegger (1889–1976) á miðri tuttugustu öldinni og vera má að Birgir hafi fyrst rekist á það seint á áttunda áratugum þegar hann var við nám í Hollandi, sem þá var gróðrarstía hugmyndaistar. Í augum Heideggers er *nálægð* mótsögn, hún staðfestir vangetu mannsins til að skilja grundvallarleyndardóma lífsins, byggt á þeirri hugmynd að því nær sem maður kemst slíkum sannleik, þeim mun betur skynjar maður fjarlægð hans. Hins vegar er *nálægð* Birgis fremur pólitísk en heimspékileg; hún skapar áframhaldandi spennu á milli alþjóðlegra, framsækinna listaforma og þjóðlegra, íslenskra viðfangsefna. Þótt titill veggmyndarinnar *Eins langt og augað eygir* gefi til kynna ótakmarkað útsýni og grafi þannig undan sérstöku sjónarhorni *nálægðarinnar*, er skynjun í verkum Birgis háð sýn og hugmyndafræði. Hvor tveggja nálgunin getur þarist út en stundum geta þær líka verið takmarkandi og í þeim mun liggur lykillinn að verkum hans.

Hugmyndalist Birgis byggist á notkun tungu- máls, ljósmyndunar, skjalaramsóknna og aðlögun til að fagna íslenskum menningarhefðum, gagnrýna þær og endurskoða með stuðningi þurrar kímniááfu. Sérstaklega er eftirtektarvert hve mikla virðingu Birgir sýnir áhorfendum, sem kemur fram í því hvernig list hans rokkar á milli hins fyrirséðna og hins óvænta, hins nálæga og hins fjarlæga. Þannig býður hann Íslendingum og öðrum að íhuga stöðu sína og hefðir í hnattrænum heimi. Á þessari sýningu eru verk sem sýna íslensk frímerki frá 1930, hönnuð af Þjóðverja í Austurríki; stækkaðar ljósmyndir af flækingum nitjándu og upphafi tuttugustu aldar, auk ítarlegra textalýsinga á íslenskum einstaklingum, gerólíkum hetjum Íslendingasagn-

anna. Þessi yfirlitssýning inniheldur einnig grunnmyndir íslenskra torfbæja, umbreyttum í myndletur fyrir nýja tegund af myndljóðum; ullarfána, þrjónaða í sauðalitinum; og málningu sem sögð er „íslensk“ þótt notast sé við bandarískt Pantone og sænskt NCS litakerfi. Í ofanálag sýna verk Birgis útlendar plöntur ræktaðar í Ora-niðursuðudósum; hús og byggingar sem nefnd hafa verið eftir borgum, löndum og svæðum víðs vegar um heiminn; og samsafn íslenskra grátóna, tekið saman af útlendingi, hinum virta enska listamanni, ljóðskáldi og hönnuði Viktoríu-tímans, William Morris. Á heildina litið nær list Birgis yfir ótrúlega vítt svið sem byggist á þjóðlegum/alþjóðlegum mótsögnum, eins og nokkurs konar viðbrögð við *Sjálfstæðu fólk*, skáldsögu Halldórs Laxness frá 1934–35. Á svipaðan hátt og sá makalaus skáldskapur veitir list Birgis ferska og háðska sýn á þætti í íslenskri menningu og kemst að því að þeir eru allrar athygli verðir.

Margir samtímalistamanna Birgis minnast „mildrar kímniááfu“ hans og „hlýrrar kaldhæðni“. Fyrrverandi nemandi hans, hinn heimskunni listamaður Ragnar Kjartansson, hefur talað um „djúpstæðan kærleik Birgis í garð mannkynsins og tilfinningu hans fyrir fólk.“ Náinn vinur hans, hinn frægi bandaríski hugmyndaalistamaður Lawrence Weiner, hefur rífað upp að hann hlakkaði alltaf til að hitta Birgi og mintist hans ekki eingöngu sem manns sem bjó til hluti heldur listamanns sem var vel að sér í kenningum og dró stöðugt aðra og sjálfan sig í efa. Hann tók þátt í fjölmörgum einka- og samsýningum á Íslandi og í Evrópu. Fjórum árum eftir einkasýningu sína í Listasafni Reykjavíkur 1991, var Birgir valinn fulltrúi Íslands á Fenejvatvíringnum. Árið 2000 var einkasýning á verkum hans haldin í Listasafni Íslands og 2006 yfirlitssýning ferils hans hjá sömu stofnun. Bókmenntarýnirinn og ritstjórinn Þröstur Helgason skrifaði rit um list Birgis 2011, þar sem hann skrásetur margar forvitnilegar og djúpsæjar sögur hans. Árið 2017 festi Metropolitan-listasafnið í New York kaup á veggmynd Birgis, *Eins langt og augað eygir*, í viðleitni til að styrkja alþjóðlega listaverkaeign sína. Titill verksins er jafnframt yfirskrift núverandi yfirlitssýningar á verkum Birgis.

Dr. Robert Hobbs
Sýningarstjóri

As Far as the Eye Can See

In 2005, conceptual artist Birgir Andrésón (1955–2007) wrote “I see myself as conceived in ‘blindness.’” While he appears to be referencing his blind parents and childhood in the Reykjavík Blind People’s Home, the single quotation marks around the word ‘blindness’ and his later observation, “it is pure luck... just to be a part of this rigmarole,” point to the distinct artistic perspective this exceptional upbringing provided.

In 1989, Birgir adopted the concept *nearness* for his work. The word refers to the mid-twentieth-century theory proposed by German philosopher Martin Heidegger (1889–1976), and Birgir may have first encountered it in the late 1970s as a student in the Netherlands, then a hotbed of conceptual art. For Heidegger, *nearness* is a paradox; it affirms one’s inability to comprehend life’s ultimate mysteries, based on the idea that the closer one gets to such truths, the more one becomes aware of their distance. However, Birgir’s *nearness* is political rather than philosophical: it sets up ongoing tensions between international cutting-edge artistic forms and traditional Icelandic subjects. Although the title of his mural *As Far as the Eye Can See* suggests limitless views, thus undermining *nearness*’s distinct perspective, Birgir’s art views perception in terms of vision and ideology: both approaches are potentially expansive, but sometimes they can be limiting, and this difference is key to his work.

Birgir’s conceptual art relies on the strategies of language, photography, archival research, and reframing to celebrate, critique, and question Icelandic cultural traditions with dry humor. Particularly noteworthy is his great respect for his viewers, evident in his art’s shifts between the expected and the unanticipated as well as the near and the far, so that Icelanders and others are invited to reflect on themselves and their traditions in a global world. Works in this exhibition include Icelandic postage stamps from 1930 designed by a German working in Austria; blown-up photographs of nineteenth- and early-twentieth-century vagabonds as well as detailed text portraits of Icelandic individuals, who differ from saga heroes. This retrospective also includes floor plans of indigenous turf houses transformed into hieroglyphs for a new type of concrete poetry; woollen

national flags knitted in the natural hues of the island’s sheep; and paints touted as “Icelandic” even as they employ internationally adopted American Pantone and Swedish NCS color-matching systems. In addition, Birgir’s series comprise foreign plants grown in Ora food cans; local houses and buildings named for cities, countries, and regions around the world; and a medley of Icelandic greys composed by an outsider, the respected Victorian English artist, poet, and designer William Morris. Altogether, one can appreciate Birgir Andrésón’s impressive range, which is predicated on national/global oppositions, as a response to Halldór Laxness’s 1934–35 novel *Independent People*. Similar to this extraordinary epic, Birgir’s art looks afresh and with assured irony at aspects of Icelandic culture and finds them truly remarkable.

Many of Birgir’s peers have recalled his “gentle humor” and “warm irony.” His former student, the internationally acclaimed artist Ragnar Kjartansson has spoken of Birgir’s “deep, deep love of humanity coupled with a sense of people.” His close friend, the legendary American conceptual artist Lawrence Weiner, has recalled always looking forward to seeing Birgir and remembers him as not just a maker of objects but an artist well versed in theory, who was constantly questioning others as well as himself. During his lifetime, he was featured in numerous solo and group shows in Iceland and Europe. Four years after his 1991 solo show at the Reykjavík Art Museum, Birgir was selected to represent Iceland at the Venice Biennale. In 2000, the National Gallery of Iceland featured his pieces in a solo exhibition; and then in 2006, this same institution organized a retrospective of his work. In 2011, the literary critic and editor Pröstur Helgason wrote a monograph on Birgir’s work in which he chronicles many of his intriguing and insightful stories. More recently, in 2017, New York’s Metropolitan Museum of Art acquired Birgir’s 2004 mural *Eins langt og augað eygir* (*As Far as the Eye Can See*) when bolstering its collection of recent international art, and this work’s title serves as the subtitle for the present retrospective of his work.

Robert Hobbs, PhD
Curator

Birgir Andr sson

Eins langt og augað eygir

As Far as the Eye Can See
29.01.–15.05.2022

Listasafn Reykjav kur

Reykjav k Art Museum
Kjarvalssta ir

S ningarstj rn Curator

Dr. Robert Hobbs

S ningarh nnun Exhibition Design

 smundur Hrafn Sturluson

Þy ing Translation

Ingunn Sn edal

Beinar tilvitnanir   Birgi fengnar

 r skjalasafni listamannsins

Direct quotes by Birgir are
from the artist's archive

 t er komin n  og vegleg b k

um feril listamannsins sem

er til s lu   safnverslun

A new and comprehensive book
has been published on the artist,
available in the museum store

Uppl singar um lei sagnir

og  dra vi bur i   heimas u safnsins

Information on guided tours and
other events on museum website

St rir og sm ir h par

geta b ka  s rlei s gn

Small or large groups can book private tours

  s ningunni eru verk  r eigu

Listasafns Reykjav kur  samt verkum  r eigu  mssa stofnana og einkaa ila:

The exhibition features works from the
collection of Reykjav k Art Museum and
other museums and collections:

Metropolitan safni    New York

The Metropolitan Museum of Art

Listasafn  slands

National Gallery of Iceland

Listasafn H sk la  slands

University of Iceland Art Collection

N listasafni 

Living Art Museum

og fleiri and others

Listasafn Reykjav kur þakkar  llum sem a sto u u vi  undirb ning s ningarinnar:

Reykjav k Art Museum wishes to thank
everyone who contributed to the making
of the exhibition:

Fj lskylda listamannsins

The artist's family

B rkur Arnarson

i8 galleri i8 Gallery

og fleiri and others

S ningin n tur stu nings Arion banka

The exhibition is supported by Arion Bank

Kjarvalssta ir
Fl kagata 24
105 Reykjav k
+354 411 6420

Opi  daglega
Fr  10.00 til 17.00
Open daily
10h00–17h00

listasafnreykjavikur.is
artmuseum.is
#listasafnreykjavikur
#reykjavikartmuseum

Myndl stargsj dur
Icelandic Visual
Arts Fund

